Begravningen – ett minne för livet

Råd från begravningsbyrån

Innehåll

Råd från begravningsbyrån 4
- *Sorgen och saknaden*
- *Är det viktigt att ha en begravning?*
- *Om ni inte är överens*
- *Hur gör vi med barnen?*

Före begravningen 6
- *Den dödes egna önskemål om begravningen*
- *Kista och urna*
- *Kistläggning och bisättning*
- *Att se den döde*
- *Hur meddelar man släkt och vänner om dödsfallet?*

Begravningen 10
- *Begravningsceremonin*
- *Jordbegravning eller kremation*
- *Val av gravplats*
- *Gravsättning vid jordbegravning*
- *Gravsättning av urna*
- *Klädsel*
- *Livestreaming*
- *Blommor och annan utsmyckning*
- *Vi hör av oss till dig*
- *Begravningsdagen*
- *Öppen kista*
- *Begravning enligt Svenska kyrkans ordning*
- *Begravning enligt annan ordning / Borgerlig begravning*
- *Sång och musik*
- *Hur går och står man vid avskedstagandet?*
- *Tryckt program*
- *Fanor och Fanbärare*
- *Tal*
- *Fotografering och filmning*
- *Minnesstunden*

Efter begravningen 18
- *Vad händer nu?*
- *Försäkringar*
- *Banken*
- *Försäkringskassan*
- *Posten*
- *Bouppteckning*
- *Vad kostar begravningen?*
- *Vad ingår i begravningsavgiften?*
- *Begravningsombud*
- *Vad betalar dödsboet?*
- *Några begrepp*
- *Livsarkivet*

Annat bra att veta 23
- *Auktoriserad begravningsbyrå*
- *Reklamationer*

Inledning

I din hand håller du en broschyr som vänder sig till dig som just har varit på begravningsbyrån och är i färd med att ordna en begravning. Vi vill visa dig vilka alternativ som finns när det gäller de praktiska arrangemangen kring begravningen – så att den begravning du är med och utformar verkligen blir som du vill ha den, utifrån de önskemål och den livsstil den avlidne hade. Vi berättar om möjligheterna, men valen görs alltid av dig som anhörig.

Vid besöket på begravningsbyrån fick du med en dokumentation med prisuppgift där det finns nedtecknat vad vi kom överens om kring begravningen. Om något återstår att ta ställning till eller om ni vill ändra något av det vi redan redan kommit överens om, är det viktigt att ni tar kontakt med begravningsbyrån så snart som möjligt. Samma sak gäller om ni behöver lite extra betänketid kring någon detalj.

Begravningen är den sista tjänst man gör för sin avlidne anhörig eller vän, och att göra det minnet vackert är nog den ambition alla har. För en del är den traditionella begravningen i kyrka eller kapell en självklarhet, medan andra vill göra avskedet annorlunda. Oavsett vad man väljer är detta det minne man bär med sig länge och då är det viktigt att man känner sig tillfreds med de val man gjort. Är du osäker på något så tveka inte att ringa oss. Om det är något vi inte kan lösa per telefon, bokar vi ett nytt möte.

Råd från begravningsbyrån

Sorgen och saknaden

Att mista någon som stått en nära är alltid svårt. Det är svårt på olika sätt beroende på vilken relation man hade i livet. En förälder är någon som alltid har funnits, någon man ibland tagit för given. En make eller livskamrat däremot är en del i en tvåsamhet, någon man har delat både vardag och fest med.

Sorgen kan ta sig olika uttryck och för att lättare förstå vad man går igenom kan man dela in sorgeprocessen i olika steg.

Det första steget är ofta chock. Även om dödsfallet var väntat är man ändå inte beredd när det inträffar. Om dödsfallet kommer helt oväntat är naturligtvis chocken större. När man befinner sig i detta tillstånd kan man utåt sett verka som vanligt eller bli väldigt överaktiv. För en del yttrar sig chocktillståndet i aggressioner.

När chocken lagt sig och man börjar förstå vidden av vad som hänt kommer ofta tankar och minnen man har tillsammans med den avlidne. Man kan gråta och skratta om vart annat. Man försöker ibland hitta en syndabock till det som skett. Till exempel att vården inte var den rätta eller att någon annan är skyldig till dödsfallet. Ofta kan man tänka att *”om vi kommit till sjukhuset i tid hade detta inte hänt”*. Man kan få skuldkänslor och tror att man kunde ha gjort på annat sätt.

Efter en tid börjar man faktiskt kunna se framåt. Man börjar planera för framtiden utan den avlidne. För många tar det lång tid att komma till denna fas – för andra går det snabbare. Det innebär inte att man glömmer den avlidne eller vad som hänt men man kan hantera situationen bättre med tiden.

Förr talade man ofta om ett sorgeår och det är inte helt fel. Man måste igenom detta år med återkommande julhelg, nyårshelg och bemärkelsedagar av olika slag, som man firat tillsammans. Tankarna går lätt tillbaka till året innan och vad man gjorde då för att fira denna dag.

Denna själens läkeprocess måste få ta sin tid och det är viktigt att ta den i sin egen takt.

Är det viktigt att ha en begravning?

Att ta avsked är känslosamt, men en naturlig del i sorgearbetet. I alla kulturer tar man avsked och hedrar den avlidne på något sätt. I Sverige har vi en lag som säger att gravsättningen eller kremationen ska ske inom en månad efter döds-fallet. Det är ovanligt lång tid om man jämför med andra länder.

Begravningen kan upplevas som så känslomässigt jobbig att man vill ha den med enbart den närmaste kretsen av anhöriga. Glöm då inte att det kan finnas personer som stått den avlidne nära, som vill och behöver få ta avsked.

Att ha vänner omkring sig som sörjer, precis som ni själva, kan vara till tröst i stället för till besvär. Glöm inte att barn har lika stort behov att ta farväl som vuxna.

Om ni inte är överens

Med åren har familjebilden förändrats. Det kan ibland innebära att olika viljor råder om hur begravningen ska utformas; som till exempel vilka som ska få se den avlidne, eller vilka som ska nämnas i dödsannonsen. Det är en svår situation och sorgen gör den inte lättare för någon.

Ett gott råd är att försöka enas och göra det bästa möjliga. Alla kan kanske inte bli helt nöjda men om alla försöker så kan man enas kring de saker och önskningar som är gemensamma. Be begravningsrådgivaren om hjälp – de kan förmedla kontakt med någon som kan medla.

Hur gör vi med barnen?

Barnen tar ofta döden på ett naturligare sätt än vuxna. De begraver döda husdjur och småkryp och tar detta på stort allvar.

Många vuxna är rädda för att visa känslor inför barnen. Man vill inte visa att man är ledsen när någon är död, men för barnen är det naturligt att vara ledsen då. Därför är det viktigt att berätta om dödsfallet på ett rakt och enkelt sätt.

Berätta precis vad som hänt även om det är väldigt jobbigt. Man skonar inte barnen genom att undanhålla sanningen. Berätta istället om dödsfallet – även för små barn – och i synnerhet om det gäller en familjemedlem. Och använd inte omskrivningar som *”morfar har farit på en lång resa”* eller något annat i den stilen.

Ta dig tid och sitt ner med barnet och berätta i lugn och ro om vad som hänt. Barnet blir då delaktigt på sina egna villkor och döden blir inte något man blir rädd för.

Barn sörjer på olika sätt, bland annat beroende på ålder. Det är först i tonåren som ungdomar förstår vidden av att en person är död. De mindre barnen leker och mitt i leken kan de stanna upp och bli sorgsna för att nästa minut vara inne i leken igen. Det finns bra barnböcker om begravningar – till exempel *Min farfar och lammen* som finns att få eller köpa hos en auktoriserad begravningsbyrå.

Före begravningen

Den dödes egna önskemål om begravningen

Om den avlidne har skrivit ner önskemål om begravningen i till exempel *Livsarkivet* – eller uttryckt sina önskemål muntligt – ska man som anhörig så långt det är möjligt följa dessa.

Men man kan hamna i situationer när den avlidnes önskemål går stick i stäv med de efterlevandes. Ibland kan det bero på att den avlidne skrev ner dessa önskemål i tron att det skulle underlätta för de efterlevande.

Den avlidne kan till exempel ha angivit att en begravningsceremoni inte alls behövs, för att hen tror att det blir lättare för de anhöriga om de slipper arrangera en sådan. Men de anhöriga vill i själva verket gärna ha en ceremoni och ta ett avsked, för att sedan kunna gå vidare. Då måste man försöka tolka andemeningen i den avlidnes önskemål.

Begravningen är trots allt till för de efterlevande och det är ni som anhöriga som ska ta avsked, tacka för den tid ni fått tillsammans och leva vidare med dessa minnen. Ett nedskrivet önskemål är ingen juridiskt bindande handling – med undantag av frågan om kremation/jordbegravning och var gravsättningen ska äga rum, det är reglerat i lag.

Kista och urna

Det finns många olika kistor att välja mellan, allt från traditionella bruna och vita kistor, till färgstarka kistor eller exklusiva kistor i ek och körsbärsträ. Varje kista är utrustad med en mjuk bädd, kudde och täcke. Vill man ha eget täcke eller kudde går det bra. Berätta för oss på begravningsbyrån om dina önskemål så ordnar vi det.

Det är inte lätt att välja och för en del är kistan väldigt viktig. Den uttrycker personligheten hos den avlidne. För den som tillbringat mycket tid vid havet är en marinblå kista kanske ett naturligt val, medan den som i livet älskade naturen får en kista i ren furu. Ett barn eller en ungdom kan få en kista i sin älsklingsfärg och så vidare. Det-samma gäller urnor som finns i en mängd färger och utförande.

Om du redan valt kista och urna men inte känner dig helt tillfreds med valet, låt oss veta det snarast. Så länge kroppen inte är nerbäddad i kistan kan man byta ut den.

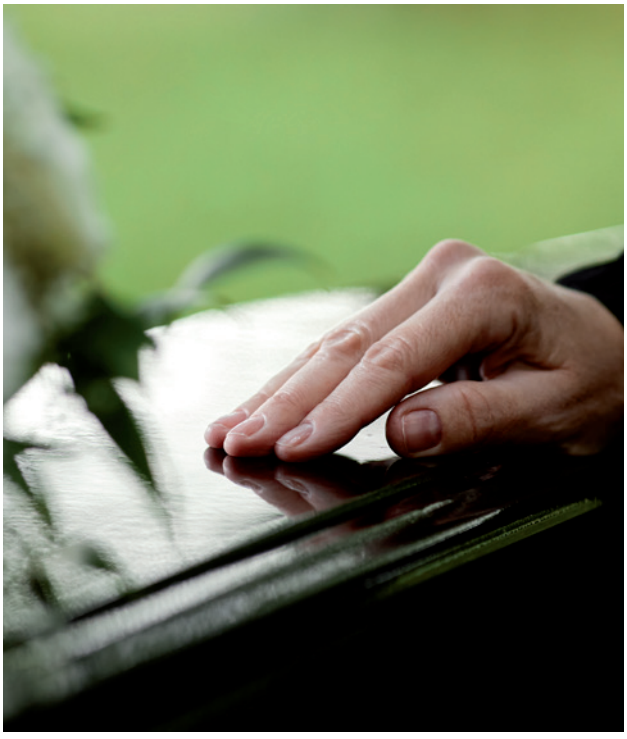

Kistläggning och bisättning

Innan den avlidne placeras i den kista ni valt, kläs kroppen – antingen i en vit svepningsskjorta (som kan ses som en symbol för dopdräkten i kristen tradition) eller i egna kläder (som blivit allt vanligare). Om man som anhörig vill vara med vid påklädning eller göra det själv brukar det inte möta några hinder.

Därefter läggs den avlidne i kistan och transporteras till en kyld bisättningslokal på den plats där begravningen ska äga rum. Här förvaras sedan kistan fram till begravningsdagen. Vid transporten kan kistan smyckas med en enkel blomsterdekoration.

Ibland behöver kroppen obduceras innan man kan klä den avlidne. Det görs ofta bara någon dag efter dödsfallet och hindrar sällan att man bokar dag och tid för begravning. Undantag finns naturligtvis.

Ibland händer det att kroppen behöver balsameras. Det innebär att blodet ersätts med formalin- eller spritlösning för att kroppen ska bevaras längre. Det är sjukhuspersonalen som avgör när kroppen är i sådant skick att en balsamering är nödvändig.

Att se den döde

Som ett led i sorgearbetet kan det vara bra att få se den döde. Hjärta och hjärna möts i insikten att personen är död och inte kommer tillbaka mer.

Man kan röra den avlidne och känna att kroppen är kall och livlös. Samtidigt får man en bekräftelse på att det är rätt person som ligger i kistan. Det finns möjlighet att se den döde vid flera tillfällen men vanligast är att man gör det i samband med dödsfallet och vid bisättningen.

Glöm inte barnen, de behöver också se för att förstå. Om man undanhåller dem möjligheten att se kan de bygga upp en fantasibild som är värre än verkligheten. Den här stunden kan betyda så oerhört mycket i det fortsatta sorgearbetet.

Hur meddelar man släkt och vänner om dödsfallet?

Att informera om dödsfallet kan göras på olika sätt. De närmaste meddelar man som regel personligen eller via mobilen. Med en dödsannons i lokaltidningen informerar man alla andra.

En dödsannons kan familjen själva utforma, men de flesta väljer att göra det i samråd med begravningsbyrån som har tillgång till många olika symboler och verser som är lämpliga i en dödsannons och de är dessutom vana vid olika formuleringar.

Vi är idag mera rörliga än tidigare och det innebär att man kanske inte bor kvar på den ort man är född och där föräldrar och släktingar bor. Då är **digital annonsering** ett intressant alternativ. På *familjesidan.se* kan man få annonser i samband med dödsfall publicerade. Familjesidan är tillgänglig över hela världen och annonsen syns inte bara en dag som i tidningen. Den kan läsas när som helst och var som helst.

Som ett komplement till dödsannonsen finns *minnesrummet.se* för den som vill göra det möjligt för släkt och vänner att tända virtuella ljus, skriva en kondoleanshälsning till familjen eller bara skriva några rader om den avlidne.

Om ni redan har gjort annonsen men känner att ni vill ändra något är det klokt att ta kontakt med begravningsbyrån omgående så att vi hinner få med ändringen innan annonsen går i tryck.

Sorgbrev och sorgkort är mindre vanliga idag men är ett utmärkt sätt att meddela anhöriga på annan ort. Skriv några rader och hänvisa till familjesidan.se om de vill läsa dödsannonsen.

Själaringning är kyrkans sätt att informera om dödsfallet och hedra den avlidne. Många församlingar har avskaffat själaringningen medan andra har traditionen kvar.

Tacksägelse hålls i den avlidnes hemförsamling. I allmänhet läser man upp den avlidnes namn

vid högmässogudstjänsten söndagen efter att dödsfallet har blivit känt – men lokala variationer förekommer.

Nekrolog är en personlig minnestext över den avlidne, som undertecknas av den eller de som skrivit den. En notis innehåller däremot fakta om den avlidne och den kan skrivas av anhöriga eller en familjeredaktör på en tidning utifrån kända uppgifter eller uppgifter från anhöriga.

Flaggning är ett sätt att berätta att någon är död. Det är i första hand sorgehuset som flaggar på halv stång på dödsdagen eller dagen efter. Flaggan hissas först i topp för att sedan halas ner till 2/3 av stångens längd. När flaggan tas ner på kvällen ska den först hissas i topp och sedan halas ner. Förutom sorgehuset är det inte ovanligt att man på en arbetsplats flaggar på halv stång när någon medarbetare är avliden.

På begravningsdagen flaggar både sorgehus, arbetsplats och andra som vill visa sitt deltagande och flaggning sker på samma sätt som på dödsdagen med den skillnaden att när begravningen är över hissas flaggan i topp för att sedan halas ned direkt eller vid ordinarie tid på kvällen.

Begravningen

Begravningsceremonin

Ni har förmodligen redan gått igenom hur själva begravningsakten ska vara; kyrklig eller enligt annan ordning. Oavsett vilket man väljer är det viktigt att få ta avsked. Det gäller både vuxna och barn. Man kan tro att avskedet kommer att bli så jobbigt att man vill göra det i en mindre krets, kanske enbart familjen. Valfriheten är stor, men man bör tänka på att det kan finnas vänner och kamrater från både skola, arbete och fritid, som också behöver få säga tack och farväl.

Om man av ekonomiska eller andra skäl inte vill bjuda in alla till efterföljande minnesstund kan man ändå hålla begravningsakten öppen för alla.

Var akten ska ske brukar falla sig naturligt beroende på om den utformas enligt Svenska kyrkans ordning, annat trossamfunds ordning eller som en borgerlig begravning (begravning enligt annan ordning). För medlemmar i Svenska kyrkan och andra trossamfund är kyrkor och kapell det naturliga valet, medan de som vill ha en borgerlig begravning har tillgång till andra lokaler, till exempel ett kapell utan religiösa symboler.

Inget hindrar att man har begravningar i annan lokal eller utomhus, så länge platsen är lämplig för ändamålet. För den inbitne seglaren kan klippan med utsikt över havet vara ett bra val för ceremonin när årstiden tillåter, medan den som har en stor trädgård som man vårdat ömt, kan få ha sin begravning där. Möjligheterna finns – valet är de anhörigas. Tillsammans med begravningsbyrån kan ni lösa det praktiska.

Det finns inga formella krav på hur en begravning ska gå till. Varje trossamfund har sin ceremoni som man följer. Det gäller även Svenska kyrkan. Den ceremonin kan kompletteras med extra musik och inslag av diktläsning. För alltid en dialog med begravningsbyrån eller officianten om ni har önskemål utöver det som ingår i begravningsakten.

Den som har valt en borgerlig begravning har fria händer att forma akten utifrån egna önskemål. Inget hindrar religiösa inslag som psalmsång. Begravningsbyrån kan ha en egen begravningsförrättare eller ge förslag på borgerliga förrättare, eller så kan en god vän vara förrättare.

Jordbegravning eller kremation

Det är bra att känna till om den avlidne hade några önskemål kring själva begravningssättet; jordbegravning eller kremation. Om inga önskemål finns måste du ta ställning till hur du tror att den avlidne ville ha det.

Jordbegravning innebär ofta att begravningsakten avslutas genom att kistan med kroppen sänks ner i en grav. Begravningsakten kan också avslutas i ceremonilokalen och kistan gravsätts då vid ett senare tillfälle. Detta är vanligt om gravsättning sker på annan ort än där begravningsakten har ägt rum.

Vid en kremationsbegravning avslutas alltid akten i ceremonilokalen. Kistan transporteras sedan till krematoriet.

Val av gravplats

Enligt lag får man inte gravsätta kista eller urna på annan plats än en begravningsplats. Det finns dock undantag och det gäller gravsättning av aska. Efter tillstånd från Länsstyrelsen kan aska spridas över vatten och i naturen. Ansökan om detta görs av dödsboet via Länsstyrelsens hemsida – eller låt begravningsbyrån hjälpa er med ansökan.

En kista gravsätts i en kistgrav. Om det inte finns en familjegrav erbjuds man en ny grav för en eller flera kistor. En urna kan gravsättas antingen i en befintlig familjegrav (även i en kistgrav), i en urngrav för en eller flera urnor, eller i en askgravplats, askgravlund eller minneslund. På några platser finns även kolumbarium och urnkammare. Om man använder en befintlig familjegrav måste man alltid ha gravrättsinnehavarens tillstånd – om det är någon annan än den avlidne.

En gravplats upplåts som regel för en period om 25 år men den kan förlängas så länge man vill behålla graven. Det finns gamla gravar med avtal på längre tid och även för evinnerlig tid.

Minneslund är en form av grav som saknar avtal. Den är en anonym gravplats där askan strös eller grävs ner utan anhörigas närvaro och utan några personliga minnesmärken. Blommor och ljus får placeras på en plats som är gemensam för alla. Det kan vara klokt att ta tid på sig och fundera över om man vill ha en gravplats att gå till även när det är en aska som är gravsatt. Enligt lag ska en aska gravsättas inom ett år.

Att välja begravningsakt med urna

Idag har det blivit allt vanligare med begravningsakter där den avlidne redan har kremerats – både vid begravningsakter i Svenska Kyrkans ordning och vid borgerliga begravningsakter. Istället för kista placeras då urnan på ett bord längst fram i ceremonilokalen och kan dekoreras med blommor och med personliga önskemål. Begravningsakten går till på samma vis som en ceremoni kring en kista; musik spelas, sånger sjungs och tal hålls för den avlidne.

Även om man väljer att kremera den avlidne innan begravningsakten måste en kista köpas då det är ett krav från krematorierna arbetsmiljömässigt, men även tekniskt.

Gravsättning vid jordbegravning

Om ni valt jordbegravning ska kistan med den avlidne tas till graven och sänkas. Det görs som regel som en del av begravningsakten. Begravningsförrättare, anhöriga och gäster följer med till graven dit kistan bärs av ett professionellt bärarlag, eller av ett bärarlag bestående av familj, vänner och arbetskamrater.

Det vanliga är att kistan bärs ut från kyrkan eller kapellet och placeras på en katafalk på hjul, som sedan för kistan till graven. Där tar bärarlaget över och sänker kistan i graven. Man kan även bära kistan hela vägen till graven.

Det finns olika traditioner. Begravningsbyrån vet hur det fungerar hos er.

Gravsättning av urna

Efter kremation placeras askan i en urna som sedan kan gravsättas på olika sätt. Har ni valt att gravsätta den i en minneslund görs det utan er närvaro.

Väljer man att gravsätta i en grav finns olika alternativ. Ni kan själva ta med urnan och placera den i graven. Dag och tid måste avtalas med kyrkogårdsförvaltning eller via oss på begravningsbyrån i förväg. Man kan även ha någon utomstående med, till exempel en präst eller representant från begravningsbyrån, som kan skapa en liten ceremoni kring gravsättningen.

Det händer att urnan ska gravsättas på annan ort och då kan anhöriga välja att själva ta med urnan i bil, på tåg eller flyg (som handbagage) eller be begravningsbyrån sända den med post eller flyg beroende på vart urnan ska transporteras.

Klädsel

Förr markerade man sin sorg genom att klä sig i svarta eller mörka färger. Idag är svart en modefärg och alla som klär sig i svart har inte sorg. Däremot kan man markera sin sorg med ett sorgband som finns att köpa hos begravningsbyrån.

Vid begravningen är den formella klädseln för herrar mörk kostym alternativt mörk kavaj och udda byxor, vit skjorta och vit eller svart slips på herrarna. Vit slips gäller för de närmaste; make, söner, bröder, ingifta. Lokala traditioner förekommer. På många håll bär även bärarlagen vit slips. Damerna bär mörk klänning, kjol eller byxor med mörka strumpor, vit blus och eventuellt en kavaj.

Hur formellt man behöver klä sig på begravningar varierar. Välj din klädstil så att du känner dig välklädd och bekväm.

Valfri klädsel innebär att gästernas klädsel är just valfri. Detta hindrar inte de gäster som vill klä sig formellt, från att göra det. När det står *ljus klädsel* eller *sorgklädsel undanbeds* innebär detta att ljus (valfri) klädsel påbjudes. Barn kan alltid ha sina finkläder.

Livestreaming

För de som inte har möjlighet att närvara fysiskt vid begravningen erbjuds idag möjligheten att direktsända den. Släktingar och vänner kan på så vis delta i begravningen under en livesändning över internet.

Blommor och annan utsmyckning

Blommor har stor betydelse för att göra en lokal stämningsfull och med blommor förmedlar man också en känsla av vem som begravs.

En kista behöver inte dekoreras men de flesta vill dekorera med blommor, och ibland även med ett foto av den avlidne. Tänk gärna till och välj blommor och utsmyckning som harmonierar med den avlidne. En jägare och friluftsmänniska skulle kanske uppskatta skogens växter medan den sparsmakade föredrar tre enkla rosor som dekoration på kistlocket.

Det är lätt att falla in i traditioner, men diskutera gärna detta med begravningsrådgivaren som kan hjälpa till med tankar och idéer kring hur man kan göra för att ta fram de känslor man vill förmedla. Om du vill ändra något som redan är beställt är det bara att kontakta oss.

Ett alternativ till kistdekoration är bårtäcke – ett kläde som döljer kistan. Många församlingar och begravningsbyråer har bårtäcken att låna eller hyra. Som regel får inga blomsterdekorationer placeras på bårtäcket.

Ni som närmast anhöriga vill förmodligen ha en blomma att lägga ner vid kistan när ni tar avsked. Det känns tryggt att hålla i något och överlämna denna blomma som en sista hälsning. Vi på begravningsbyrån kan beställa och ta med dem till er och även till övriga gäster om ni så önskar. Har ni blommor i den egna trädgården kan det vara ännu finare att ta med egenhändigt plockade blommor att lägga vid kistan.

Öppen kista

I många kulturer är det vanligt med begravning med öppen kista. Det är det inte i Sverige. Rådgör med oss på begravningsbyrån om du överväger det alternativet. Det är i sådana fall viktigt med information till alla inblandade och det är inte helt självklart att det går att genomföra.

Vi hör av oss till dig

Någon dag före begravningen ringer vi från begravningsbyrån upp dig för att gå igenom några praktiska saker. Vi stämmer till exempel av antal handbuketter, vilka som har anmält sig till minnesstund, om ni vill komma före gästerna till begravningen eller om ni vill att vi ska placera gästerna så att de sitter på plats när ni kommer, hur ni vill sitta i ceremonilokalen och annat som är aktuellt vid just er begravning.

Vid kyrkliga begravningar sitter anhöriga och släktingar som regel på samma sida, oftast den högra, övriga gäster på motsatt sida. Vi vet att andra lokala traditioner förekommer.

Begravningsdagen

För att se till att allt är klart när ni kommer är begravningsbyråns representant som regel på plats minst en timme innan ceremonin börjar och stämmer av med både officiant, musiker, vaktmästare och eventuellt bärarlag. Vår representant är er värd vid begravningen och hjälper gästerna tillrätta.

Vi ser till att blommor som har skickats till begravningen arrangeras kring kistan och att minnesgåvor tas om hand. Vi skriver ner vilka som har skickat blommor – en förteckning som ni sedan får i ett minnesalbum, minnesbok eller blomsterförteckning. De flesta begravningsbyråer kan också hjälpa till med fotografering av kista och blommor om ni ber om det.

Om det finns barn med bland anhöriga ber vi ofta familjen att komma lite före övriga gäster. Detta för att barnen i lugn och ro ska få stifta bekantskap med lokalen, se kistan och få förklarat vad som kommer att hända. Barn har ofta många frågor som vi eller officianten kan besvara. Om du känner att begravningen kommer att bli väldigt påfrestande, ta med en vuxen som tar hand om barnet och som barnet känner sig trygg med.

Begravning enligt Svenska kyrkans ordning

I Sverige är det vanligast med begravning i Svenska kyrkan. Nedan följer deras begravningsritual vid jordbegravning respektive kremationsbegravning.

Jordbegravning

- **Ingångsmusik.** Orgelmusik spelas, de anhöriga intar sina platser om de inte redan gjort det.
- **Extra sång eller musik** om så önskas.
- **Psalmsång**
- **Begravningsakten.** Griftetal, bön och överlåtelsen där församlingen står upp när officianten kommer till orden *”i Guds, den barmhärtiges namn överlämnar vi stoftet av NN till gravens vila”* och med tre skovlar mull eller korstecknet viger stoftet till den sista vilan.
- **Bibelläsning**
- **Psalmsång** (kan uteslutas)
- **Begravningsbön, Herrens bön, Välsignelsen**
- **Psalmsång**
- **Extra sång eller musik** om så önskas.
- **Kistan bärs ut** under orgelmusik och möts av klockringning. De närvarande följer efter kistan till graven. De anhöriga går närmast kistan.
- **Kistan sänks i graven.**
- **Farväl vid graven.** De församlade går fram till graven och lägger ner sina handbuketter. Eventuella tal hålls.
- **Slutbön.** Prästen går fram till graven och ber en kort bön. Psalm kan förekomma.
- **De anhöriga lämnar graven** och övriga följer dem.

Kremationsbegravning / Jordbegravning som avslutas inne

- **Ingångsmusik.** Orgelmusik spelas, de anhöriga intar sina platser om de inte redan gjort det.
- **Extra sång eller musik** om så önskas.
- **Psalmsång**
- **Begravningsakten.** Griftetal, bön och överlåtelsen där församlingen står upp när officianten kommer till orden *”i Guds, den barmhärtiges namn överlämnar vi stoftet av NN till gravens vila”* och med tre skovlar mull eller korstecknet viger stoftet till den sista vilan.
- **Bibelläsning**
- **Psalmsång** (kan uteslutas)
- **Begravningsbön, Herrens bön**
- **Psalmsång**
- **Avskedstagande.** De anhöriga går fram till koret och läger sina handbuketter på eller bredvid kistan, varefter de återtar sina platser. Övriga församlade går i tur och ordning fram och tar farväl och sätter sig sedan åter på sina platser. Eventuella tal hålls.
- **Slutbön.** Prästen går fram till kistan och ber en kort bön, följd av Välsignelsen.
- **Extra sång eller musik** om så önskas.
- **Utgångsmusik.** De anhöriga lämnar sina platser och går ut under orgelmusik. Övriga följer efter. Kistan lämnas kvar för att efteråt föras till krematoriet – eller jordfästas.

Begravning enligt annan ordning / Borgerlig begravning

Begravning enligt annan ordning eller borgerlig begravning blir allt vanligare, dels för att allt fler inte längre är medlemmar i Svenska kyrkan, dels för att man föredrar en mera personlig begravning. Akten utformas helt utifrån era önskemål och många väljer att utforma ceremonin utifrån den avlidne.

Förslag till ordning

- **Inledningsmusik**
- **Inledning** av begravningsförrättaren
- **Musik**
- **Diktläsning**
- **Minnestal** av begravningsförrättaren
- **Avskedsord** av begravningsförrättaren
- **Anhöriga och gäster tar avsked** genom att gå fram till kistan och, om man så önskar, lägga ner en blomma.
- **Musik**
- **Diktläsning**
- **Avslutningsord**
- **Avslutningsmusik**

Sång och musik

Musiken har ofta stor betydelse vid begravningen. Om det är en begravning i Svenska kyrkan eller annat trossamfund är det naturligt att välja psalmer och sånger i samråd med präst eller pastor.

Övrig musik som orgelmusik och solosång väljs i samråd med organist och solist. Om ni är osäkra hjälper gärna begravningsbyrån till med förslag och vägledning, och vi kan också förmedla kontakt med solister.

Har man ingen favoritmusik är det bättre att överlåta valen till organisten och solisten som har både kunskap och erfarenhet. Om man har önskemål om att spela musik från en cd måste man kontrollera med samfundet eller begravningsbyrån om det är möjligt.

Är det en borgerlig begravning är det upp till er själva om ni vill sjunga en psalm eller föredrar annan musik. Här kan det bli aktuellt med både musik från en cd och levande musik.

Tänk på att den musik ni väljer för lång tid framöver kommer att påminna er om begravningen. Om det är sommar och man tycker att psalmen *Den blomstertid nu kommer* är lämplig så tänk på att det är en vanlig skolavslutningspsalm. Den kommer att påminna er och övriga gäster om begravningen för lång tid framöver.

Hur går och står man vid avskedstagandet?

Att gå fram till kistan eller graven och ta farväl kallas också att defilera. Vanligtvis går ni anhöriga fram till kistan först av alla. Man går familjevis eller radvis, ni bestämmer själva, lägger ner en blomma eller gör bara en hälsning genom att buga eller niga vid kistans huvud- eller fotända. Sedan går man åter till sin plats och sitter ner medan övriga gäster går fram rad efter rad.

Om avskedet tas ute vid graven går anhöriga fram till graven först av alla och släpper ner sin blomma i graven eller lägger den på kanten. Man går sedan åt sidan så att övriga gäster kan gå fram.

Tryckt program

Det kan vara en trygghet att ha ett tryckt program att följa. Då vet man vad som händer. Programmet sparas ofta som ett minne för där finns uppgifter både om den döde och de som medverkat vid ceremonin. Vi på begravningsbyrån hjälper gärna till med tryckning av program. Vi behöver då veta om det i god tid för att allt ska bli rätt. Det är viktigt att programmet görs i samförstånd med begravningsförrättare och musiker.

Fanor och Fanbärare

Om den avlidne tillhört någon organisation – till exempel en fackförening – är det inte helt ovanligt att de vill hedra sin avlidne medlem med en florbehängd fana vid begravningen. Ni som anhöriga avgör om ni tycker att det är lämpligt.

Tal

Tal kan förekomma både under begravningsakten (oftast i samband med avskedstagandet) eller i samband med minnesstunden, om man har en sådan efter akten.

Om ni som anhöriga inte vill ha några tal vid begravningsakten är det bra om begravningsbyrån får kännedom om detta. Då kan representanten informera gästerna eller skriva i det tryckta programmet att tal undanbedes i anslutning till akten. Istället kan man uppmuntra gästerna att hålla tal, eller bara berätta hur de kände den avlidne och några minnen, vid minnesstunden. Det kan lätta upp stämningen och göra stunden mera personlig.

Som anhörig ska man inte behöva känna pressen att hålla tal men att tacka de som kommit till begravningen är en fin gest. Man kan överlåta detta till officianten eller begravningsbyråns representant och låta denne tacka för familjens räkning.

Fotografering och filmning

Om ni vill ha foton från begravningen, det kan vara på kistan och blommorna, går det bra att fotografera, men gör det gärna innan akten börjar eller be oss på begravningsbyrån göra det. Vi finns där i god tid före akten.

I dag är det inte helt ovanligt att filma en begravning eller låta anhöriga som är för långt borta delta via media. Om det är begravning i kyrka eller kapell måste man alltid tala med officianten och komma överens med hen i god tid före akten.

Minnesstunden

Efter begravningen är det vanligt att man träffas och äter en gemensam måltid eller dricker kaffe tillsammans. Det känns bra att samla de som kommit till begravningen och umgås med andra som också sörjer och saknar. Det är nu som många minnen berättas och släkten träffas.

Den här stunden kan man göra väldigt personlig med foton av den avlidne, kanske ett bildspel som visas, ett minnesbord där man samlar kondoleansbrev, minnesgåvor, en gästbok m.m. Det är bara fantasin och orken som sätter gränser.

Om man har svårt att veta hur många som kommer till begravning och minnesstund kan man alltid i annonsen be att gästerna meddelar någon anhörig eller begravningsbyrån att de kommer. Man kan då få information om någon lider av allergi eller behöver specialkost.

Vad man bjuder på vid minnesstunden beror på vilken tid på dagen det är, vad det får kosta och vilka som kommer. Är det minnesstund för en äldre släkting kan det vara naturligt med kaffe med bröd eller traditionell begravningsmiddag. Om minnesstunden är efter en ungdom med ungdomar som gäster känner de sig nog inte så bekväma med den menyn. Då kan pizza, hamburgare eller sallad vara ett bättre alternativ eller, om det är väldigt många gäster, korv med bröd för alla och senare en middag för familjen. Rådfråga oss gärna.

Det kan vara bra att utse någon som värd vid minnesstunden. Om det är en kyrklig begravning är det inte helt ovanligt att prästen är den naturlige värden, men det är familjen som avgör om de vill ha det så eller om de vill ha en god vän eller begravningsbyråns representant som värd.

Efter begravningen

Vad händer nu?

Det blir ofta tyst och tomt efter begravningen. Innan hörde släkt och vänner av sig men efteråt kan det bli väldigt tyst. Var då inte rädd för att själv söka kontakt. Ofta beror deras tystnad på att de inte vet hur de ska förhålla sig till dig. Samtidigt finns det en del praktiska saker man måste ta itu med.

Om det var en kremationsbegravning ska urnan gravsättas om man valt en grav. Som anhörig kan du välja att själv gravsätta urnan, få hjälp via oss på begravningsbyrån eller kyrkogårdsförvaltningen eller helt överlåta gravsättningen till kyrkogårdsförvaltningen. Fråga oss gärna, det är olika traditioner beroende på var man bor.

Det är kanske aktuellt med gravsten eller annat minnesmärke på graven eller komplettering av text på en befintlig gravsten. När du har bestämt dig för en gravsten kan det ta lång tid innan den finns på plats.

Vi på begravningsbyrån sammanställer en förteckning över de blommor som fanns runt båren och även foton om sådana var beställda. Denna förteckning, ofta i form av ett minnesalbum eller minnesbok, skickar vi hem till dig efter begravningen. Du kanske vill skicka ett tack till de som har sänt sina tankar till er och det kan man göra med en tackannons i tidningen och tackkort. Vi hjälper dig med båda delarna. Även här är *familjesidan.se* ett bra komplement till annonsen i lokaltidningen.

Försäkringar

Många har någon form av begravnings- eller livförsäkring som faller ut. Dödsfallet ska anmälas till försäkringsbolaget och tillsammans med anmälan ska som regel fogas ett dödsfallsintyg som beställs hos Skatteverket. Begravningsbyrån kan ofta hjälpa till med detta.

Banken

Banken blir underrättade om dödsfallet så snart folkbokföringen får uppgifter från läkaren som skrev ut dödsbeviset. För att minimera risken att autogiro belastar konton i den avlidnes namn kan ni be banken stoppa alla autogirobetalningar om ni är osäkra på hur ekonomin ser ut.

Hur man sköter dödsboets räkningar om det saknas tillgångar finns att läsa om i broschyren *Om det saknas medel till begravningen*. Du hittar den hos begravningsbyrån och på *begravningar.se*

Försäkringskassan

Alla myndigheter som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket får automatiskt meddelande om dödsfallet. Eventuell pension betalas ut för den månad personen avled, oavsett om det var den första eller sista dagen i månaden. Om dödsfallet inträffar under andra halvan av månaden hinner inte alltid pensionen stoppas.
Om det kommer en pensionsutbetalning från Försäkringskassan månaden efter dödsfallet ska den pensionen återbetalas. Besked kommer från Försäkringskassan hur du ska göra.

Posten

Posten underrättas inte om dödsfallet.
De fortsätter dela ut post till dödsboets adress om ingen adressändring görs.
Adressändring görs via telefon 0771-97 98 99 eller *adressandring.se*

För att ändra adress för brev från Skatteverket till ett dödsbo använder du blanketten *Anmäl Ny adress för dödsbo* (SKV 8403).

Bouppteckning

När någon dör ska en bouppteckning upprättas. Det är en ID-handling för dödsboet. Den visar vem eller vilka som är dödsbodelägare och vilka tillgångar och skulder det fanns den dagen personen avled. En bouppteckning visar också vem som ärver nu och vilka som har ett arv att få senare. En bouppteckning ska göras inom 3 månader från dödsdagen, och den ska lämnas in till Skatteverket inom ytterligare 1 månad.

Det finns tillfällen då man inte behöver göra en bouppteckning och det är när det inte finns mera tillgångar i boet (kontanter, bankmedel, lösöre mm) än att det täcker kostnaderna med anledning av dödsfallet. Då kan man vända sig till kommunen och ansöka om att de gör en dödsboanmälan. Den ska göras inom 2 månader.

Mer finns att läsa om bouppteckning och dödsbo i *Vem ärver* och *Vem löser allt praktiskt och juridiskt vid ett dödsfall*. Båda broschyrerna finns att hämta hos en auktoriserad begravningsbyrå eller kan beställas via *begravningar.se*

Vad kostar begravningen?

I dokumentationen som du har fått framgår vad som är beställt, vad varorna och tjänsterna kostar. Det är ofta många poster och många av dem avser kostnader som bara passerar byrån, så kallade förmedlingar som till exempel kostnader för blommor, annonser, minnesstund och solist.

Prisuppgiften ger en klar uppfattning om hur mycket begravningen kommer att kosta. Alla detaljer är kanske inte klara och något kommer kanske att ändras men ni har fått grunden till prissättningen. Hör av er till byrån om något är oklart eller ska ändras. För att underlätta för dig som anhörig får du allt samlat på en faktura efter begravningen.

Vad ingår i begravningsavgiften?

Svenska kyrkan är huvudman för begravningsverksamheten i hela landet med undantag för Stockholm och Tranås där kommunen är huvudman. Detta gäller för alla, kyrkotillhöriga och icke kyrkotillhöriga. Alla folkbokförda i Sverige betalar, via skattsedeln, en begravningsavgift och den täcker följande kostnader:

- Gravplats i 25 år.
- Gravsättning och kremering.
- Transport av kistan från bl.a. bisättningslokal till ceremonilokal.
- Lokal för förvaring och visning av den avlidne.
- Lokal för begravningsceremoni.

Vad betalar dödsboet?

Dödsboet betalar för varor och tjänster som blir aktuella vid ett dödsfall och det är i första hand den avlidnes tillgångar som används. Exempel på sådana kostnader är:

- Kista och påklädning eller svepning.
- Blomsterdekoration
- Annonser
- Transport av kistan till bisättningslokalen för förvaring inför begravningen.
- I vissa fall bärare av kista till graven.
- Minnesstund
- Extra musik t.ex. solist.
- Begravningsförrättare i vissa fall.
- Begravningsbyråns arbetskostnad.
- Gravsten
- Skötsel av graven.
- Bouppteckning
- Arvskifte

Om det inte finns pengar i boet som täcker kostnaderna för begravningen har man som regel rätt till ekonomiskt bistånd via kommunen. Det är i dessa fall mycket viktigt att man inte betalar några räkningar innan man har pratat med handläggare för ekonomiskt bistånd. Du kan själv bli betalningsansvarig för begravningen om dödsboets ekonomi inte sköts på rätt sätt. Fråga oss eller ta kontakt med handläggaren i kommunen om du befarar att det inte finns pengar i boet till begravningen och andra räkningar som ska betalas.

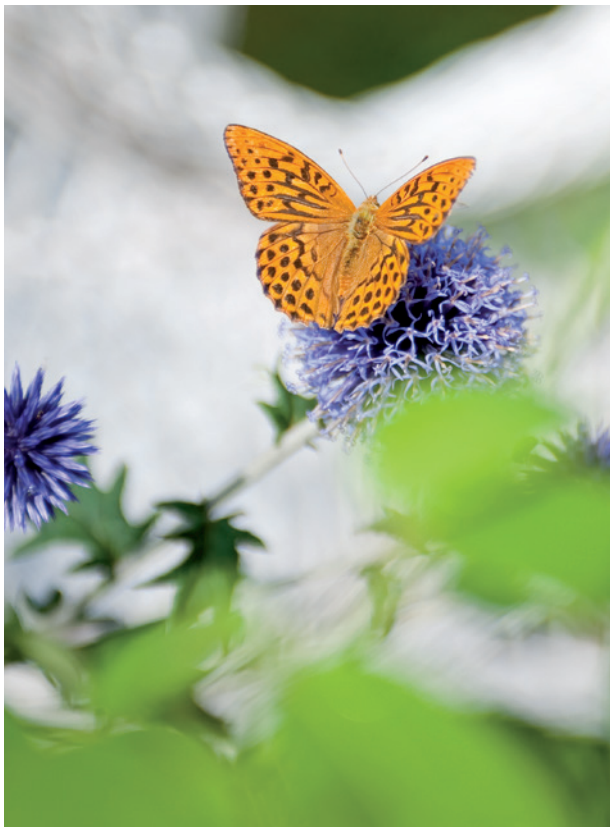

Begravningsombud

För de som inte är medlemmar i Svenska kyrkan har Länsstyrelsen i varje län skyldighet att utse ett begravningsombud för varje kommun. Begravningsombudet ska ta tillvara icke kyrkotillhörigas intressen när det gäller t.ex. rätt till gravplats inom rimligt avstånd från hemförsamlingen, lämplig lokal för begravningar o.s.v.

Några begrepp

Obduktion – för att fastställa dödsorsaken kan en obduktion bli aktuell.
En läkare gör då ett operativt ingrepp för att se och förstå vad som orsakat dödsfallet.

Dödsfallsintyg – utfärdas av Skatteverket och är ett intyg att personen i fråga är död.

Dödsbevis – utfärdas av läkare som konstaterat dödsfallet och skickas till Skatteverket.

Intyg om dödsorsak – utfärdas av läkaren som konstaterat dödsfallet.
Intyget utgör underlag för bl.a statistik och lämnas inte per automatik till anhöriga.
Vill man ha ett intyg måste man be läkaren om en kopia.

Gravrättsinnehavare – Enligt svensk lag (SFS 1990:1144) ska det för varje grav finnas en fysisk eller juridisk person, vilken ansvarar för att graven hålls i gott skick.

Livsarkivet

Om du i livet vill bestämma över din egen begravning eller hur du vill ha din vård i livets slutskede är Livsarkivet rätt dokument för dig att fylla i. Det kan man göra på *livsarkivet.se* eller hämta det hos den auktoriserade begravningsbyrån och fyll i det för hand.
Man kan sedan välja att förvara det fysiskt eller digitalt, eller lämna det till en auktoriserad begravningsbyrå för förvaringoch bevakning.

Annat bra att veta

Auktoriserad begravningsbyrå

Du har anlitat en auktoriserad begravningsbyrå. För att vara auktoriserad av Sveriges Begravningsbyråers Förbund, SBF, är byrån underställd högt ställda krav på bland annat kompetens och etik. Genom fortlöpande utbildningar är vi redo att ta hand om dig och den begravning du är i begrepp att ordna, oavsett om det är en traditionell kyrklig begravning, en begravning enligt annan kultur eller en borgerlig begravning. Vi sköter kontakter med myndigheter och sjukhus, försäkringsbolag och olika leverantörer. Vi ser till att alla leverantörer får betalt och att skatter och avgifter enligt lag betalas. Efter begravningen sammanställer vi en faktura över alla beställda varor och tjänster.

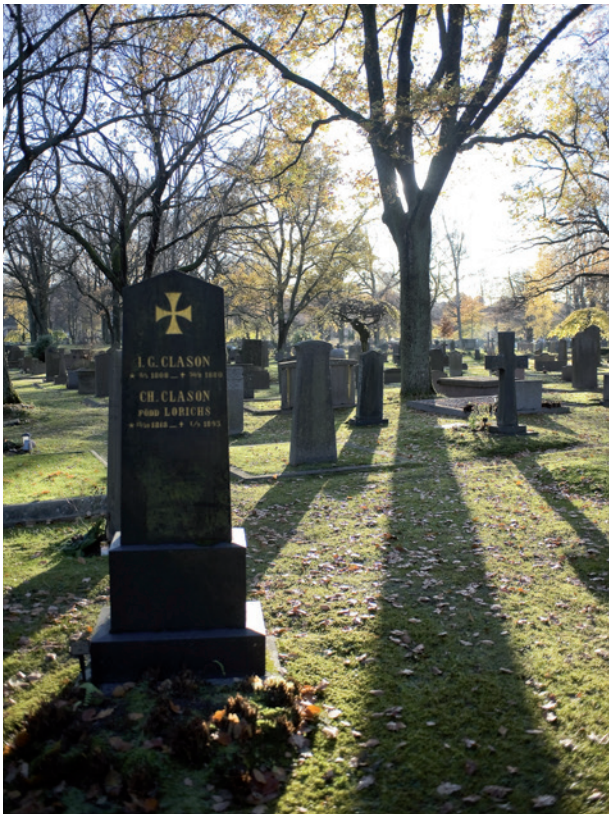

Reklamationer

Om du inte skulle vara nöjd med hur vi skött vårt uppdrag vill vi gärna att du i första hand vänder dig till oss så att vi kan reda ut vad som hänt. Vår önskan är att kunden alltid ska vara nöjd med de varor och tjänster vi har levererat. Om något inte är bra måste vi få veta det för att kunna bli bättre. Om vi inte kan komma överens eller om du vill ha en utomståendes syn kan du alltid vända dig till en fristående reklamationsnämnd bestående av expert i konsumentfrågor, representant från konsumentledet, en jurist, en erfaren begravningsentreprenör samt representant från SBF. Reklamationsnämnden nås via telefon 020-210 210 som också är SBFs konsumenttelefon.

Om begravningsbyrån inte följer nämndens beslut går du som kund ekonomiskt skadefri ur eventuell tvist med byrån då SBF har en garantifond som i så fall går in och täcker tilldömd ersättning.

När en människa dör uppstår väldigt många frågor. Med denna skrift har vi försökt besvara de vanligaste men naturligtvis kan det finnas många fler. Ta gärna kontakt med oss eller läs mer på *begravningar.se.* Det finns också skriftlig information att hämta på begravningsbyrån eller från nätet.

På SBFs konsumenttelefon 020-210 210 kan du också få svar på de vanligaste frågorna som rör begravningar.

För mer information, besök begravningar.se

Sveriges Begravningsbyråers Förbund är en medlemsorganisation för ca 400 privatägda begravningsbyråer vars medarbetare genomgått en omfattande auktorisationsutbildning. En auktoriserad byrå är alltid ansvarsförsäkrad och regelbundet kontrollerad av SBF:s auktorisationsnämnd.

© Sveriges Begravningsbyråers Förbund 2026